

U svim ovim radovima pokazao je dr. Lj. Karaman solidnu spremu, naučnu objektivnost i dar za sintetično prikazivanje. Osobito se istakao time, što je svestrano proučio i objelodanio spomenike starohrvatske umjetnosti. Radi tih zasluga i u želji što tješnje veze Jugoslavenske akademije sa hrvatskom arheologijom predlažem dra. Ljubu Karamana za dopisnog člana Akademije.

U Splitu, 30. marta 1932.

Don Frane Bulić

Vladislav Skoczylas

Rodio se 4. aprila 1883. u Wieliczci. Svršivši klasičnu gimnaziju u Bochni, počeo se 1901. baviti prvim metodičkim umjetničkim radom u »Školi za umjetnički obrt« u Beču. Kolebao se, hoće li se posvetiti slikarstvu ili kiparstvu. Dvije godine, 1904—1906, uči u Krakovskoj umjetničkoj akademiji. Radi bolesti Wyspiańskoga nije mogao, kako je želio, da se upiše u njegov tečaj, te se obrazovao pod vodstvom Axentowicza i Wyczolkowskog. Svršivši akademije, nagrađen srebrnom medaljom, Skoczylas je počeo slikati impresioniističke pejzaže. Motiva je imao dosta u poljskim i stranim krajevima. U inozemstvo je išao svake godine za vrijeme ljetnih praznika.

I tek godine 1908., kad je preuzeo učiteljsko mjesto u »Školi za drvenu industriju« u Zakopanom, u odjeljenju figuralnog kiparstva, umjetnik je postao svijestan, da umjetnička vrijednost ne nastaje iz pasivnog naturalističkog otkrivanja prirode, nego iz njezine interpretacije, koja se otkriva na unutrašnjem doživljavanju. Zapazio je to i shvatio u djelima najodličnijih autora prošlih i savremenih epoha, i tada se u njemu ustalilo duboko uvjerenje, da će i on doći do istih rezultata kao i oni. Put nije bio lagan. Unatoč uvjerenjima, koja su malo po malo sazrijevala, slikao je dalje pejzaže u stilu Stanislawskoga. Već tada je Wl. Kozicki u svom izvještaju istakao koloristične vrednote tih prvih njegovih slika.

Istodobno istražuje Skoczylas narodne elemente u umjetnosti, vjeruje, naime, neslomljivo, da prava umjetnost mora biti i narodna. Na čestim svojim putovanjima proučava on i upoređuje ornamentiku različitih naroda, nastoji da opazi zajedničke i naročite značajke u formiranju pojedinih krajeva. Otkriva u domaćem stvaranju neke karakteristične forme, kojih, po njegovu mišljenju, nema nigdje

drugdje. Najprije ga je zainteresirala narodna nošnja tatranskih gorala, u kojoj se tako naročito primjenjuju dekorativni elementi. Narodna nošnja postala je s vremenom omilio motiv umjetnikov.

Najposlije godine 1910., zasativši se ponavljanja jednih istih motiva, otputovao je Skoczylas u Pariz, da pod vodstvom Bourdelle-a studira kiparstvo. Privlačila ga je činjenica, da Bourdelle nije prirodu jednostavno kopirao, nego da ju je na neki način tektonički stilizirao, arhaizirajući je. Skoczylas je uvidio potrebu, da se i u poljskoj umjetnosti obrati prema prošlosti, da nađe neki narodni ključ za stvaranje savremenih djela. Tim povodom cijelo se kasnije umjetničko djelovanje Skoczylasovo iz osnova promijenilo. Skoczylas se odriče impresionizma, koji je takovim nastojanjima bio dijametralno oprečan.

Ozlijedivši desnu ruku morao se on, međutim, odreći kiparstva, pa se sad posve posvetio grafici. Brojni niz drvoreza i bakropisa izvedenih poslije povratka u Zakopane, karakterizira tadašnje stvaranje njegovo. Motivi su tih listova pretežno glave gorala i arhitektonski fragmenti gradova. Utjecaj Brangwyna, koji se spočetka u tim radovima javlja, iščezava pomalo kasnije i ustupa mjesto produbljenom studiju djela Dürerovih. Prve svoje drvoreze i bakropise izložio je umjetnik u Parizu, u salonu »Société Nationale des Beaux-Arts« u godini 1911.

Osjećajući potrebu da poluči što određeniju grafičnu tehniku, podjednako jednostavnu i punu kontrasta, zaputio se Skoczylas 1913. u Leipzig, u »Akademiju grafičke umjetnosti«, i tamo upoznao tehniku drvoreza pod vodstvom prof. Betholda.

Prije samog rata, da prodre što dublje u ustrojstvo pučkog stvaranja, proputovao je cijelo Podhale. Materijal, što ga je na tom putovanju skupio, htio je izdati u posebnom djelu, ali teške nakladne prilike su namjeru spriječile. Taj rad ga je neposredno zbližio sa pučkim stvaranjem. U to je doba dobio i prvu nagradu na drugom grafičkom natječaju izloživši u »Društvu ljubitelja lijepih umjetnosti« u Varšavi dvadeset pet grafičkih radova.

Svjetski rat prekinuo je na neko vrijeme umjetnikov rad. Tek krajem 1915. polazi mu za rukom, da se kao učitelj oslobodi austrijske vojske i nastavi započeti rad. Još te godine svršava drvoreze: Sv. Sebastijan, Sv. Krištof, veliku kompoziciju »Iz božje ljubavi«, »Raspeti Krist« i prvi »Pohod Zbojnika«. U tim su drvorezima našli svoj izražaj rezultati autorova interesa za pučku

umjetnost, posvjedočavajući, kako mu je ona postala veoma bliza. Odsada postaje drvorez za Skoczylasa gotovo isključivi predmet interesa. On radi veoma mnogo, a njegova tehnika postaje sve savršenija.

Izložba njegovih radova u Varšavi godine 1918. toliko je uspjela, da je imenovan docentom grafike u Fakultetu za arhitekturu varšavske politehnike. U to se vrijeme i nastanio stalno u Varšavi. Godine 1920. izdaje »Zbojničku mapu«, kojom je izašao na glas i stekao općeno priznavanje.

Zajedno sa svojim kolegama W. Borowskim, E. Zakom i drugim organizira društvo »Ritam«, kojega sam naziv označuje ideologiju te grupe. U toj mu je istoj godini povjereno vodstvo »Gradske škole za crtanje« i reorganizacija »Škole za dekorativne umjetnosti«. Godine 1921. izdao je »Podhalansku mapu«. 1922. postaje profesorom grafike u novoosnovanoj varšavskoj »Višoj školi za lijepe umjetnosti«, gdje i danas djeluje.

Radi intenzivno, sudjeluje u mnogim inozemnim izložbama šireći slavu poljske grafike u inozemstvu. Godine 1920. izlaže u poljskom paviljonu na »Međunarodnoj izložbi« u Mlecima. Iste godine na »Izložbi poljske umjetnosti u Parizu« kupuje francuska vlada sve njegove izložene drvoreze. Godine 1921., u zajednici sa St. Ostrowskim i A. Buszkom, organizira ambulantnu izložbu poljske grafike. Ta je izložba postigla u Engleskoj, Holandiji, Belgiji, Švedskoj i Danskoj znatan uspjeh. U Londonu kupuje njegove drvoreze Britski muzej, u Bruxellesu državne zbirke, u Haagu za Gradski muzej, isto tako u Stockholmu i Kopenhagenu. Pariski Salon primi ga za svoga pravog člana.

Upovodu kolektivne izložbe u Milanu (1923) revija »L'Eroica« posvećuje Skoczylasu čitav svoj broj. Još veće priznanje dobio je umjetnik iduće godine na Međunarodnoj izložbi u Rimu, gdje je otkupljeno nekoliko desetaka njegovih radova. Godine 1924. sudjeluje na Izložbi poljske grafike u Leipzigu, Dresdenu i Kölnu. U Leipzigu su njegovi drvorezi otkupljeni za Muzej knjige. Iste godine na izložbi u Pragu kupila je država 6 njegovih drvoreza za državne zbirke.

Niz velikih inozemnih umjetničkih revija donosi o njemu naročite članke.

Drvorezi, kojima Skoczylas prije svega zahvaljuje veliki i općeni uspjeh, ne iscrpljuju čitavo njegovo mnogostruko stvaranje.

Još za vrijeme svoga boravka u Zakopanom sudjelovao je u oživljavanju dekorativne umjetnosti. Crpući inspiraciju iz goralskih slika na staklu obradio je uzore za vunene ćilime, koji su izrađeni na zavodu za ćilime u Zakopanom. Uredio je dekorativnim panneauxom medicinski institut dra. Chramca u Zakopanom. — Nije zanemario ni slikanje akvarela. Dakako, pod utjecajem artističkih tečevina u drvorezu, promijenio je svoju slikarsku tehniku, počeo je stvarati kompozicije sa linearnom formom. Posljednjih godina umjetnik se sve više obraća slikarstvu.

Skoczylas je direktor odjeljenja za umjetnosti u Ministarstvu prosvjete i profesor grafike u školi lijepih umjetnosti u Varšavi.

Predlažem Władysława Skoczylasa kao reprezentativnog savremenog poljskog umjetnika za člana dopisnika u umjetničkom razredu.

U Zagrebu, 23. aprila 1932.

Arh. Martin Pilar